

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 "
Negyedévre	1 "

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjajkért kapják.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkeik,
mint az előfizetési pénzek a „Közművelő-
dés” szerkesztőségének Gyulafehérvára a
várhoz küldendők.

A GYÁSZOLO KIRÁLY KÖSZÖNETE.

Kedves Tisza! Valódi szükségét érzi szí-
vem, még a legfájdalmasabb gyász napjaiban
közvetlen szeretett népeimhez fordulni, hogy
a megható ragaszkodás és kegyeletteljes hü-
ség számtalan jeleiért, mindnyájuknak leg-
bensőbb és kitogyhatatlan köszönetemet
kifejezzem. Evégből mellékelve küldöm eb-
beli nyilatkozásomat, melynek magyar ko-
ronám összes országaiban való megfelelő
kihirdetésére Önt ezennel utasítom.

Kelt Bécsben, 1889. évi febr. 5-én.

Ferencz József, s. k.

Tisza Kálmán, s. k.

Népeimhez!

A legsúlyosabb csapás, mely apai szí-
vemet érte, drága egyetlen fiamnak pó-
tolhatatlan elvesztése. Engem, Házammal
és hű népemmel a legmélyebb gyászba
borított

Bensőmben megrendülve, alázatossággal
hajlok meg az isteni Gondviselés ki nem
fürkészhető határozata előtt s népeimmel
a Mindenhatóhoz könyörgök: Adjon erőt,
hogy uralkodói kötelmeimnek lelkiismeret-
es teljesítésében ne lankadjak, hanem kö-
vetve ugyanazt az irányt, melynek változat-
lan megtartása ezentulisa jövőre biztosítva
van, a közjó s a béke áldásainak megőrzésé-
re irányzott folytonos törekvésben bátran
és bizalomteljesen kitartsak.

Vigaszt nyújtott azon tudat, hogy a leg-
keserűbb lelki fájdalom e napjaiban népe-
imnek mindenkor tapasztalt szívélyes rész-

véte környez, s hogy minden oldalról, min-
den körből közelből és távolból, városból
és faluról e részvétnek oly sokféle és oly
annyira megható nyilatkozásait veszem.

Belső elismeréssel érzem, hogy a köl-
csönös szeretet és hűségnek az a köteléke,
mely Engemet és Házamat Monarchiám min-
den népével összeköt, a megpróbáltatás ily
nehéz óráiban csak még inkább megerősö-
dik s megszilárdul s azért szükségét érzem
annak, hogy részemről s a Császárné és Ki-
rályné, forrón szeretett Hitvesem részéről,
valamint mélyen sujtott Menyem nevében
is a gyászunkon való szeretetteljes részvét-
nek mindezen nyilvánulásait szívem mélyé-
ből megköszönjem.

E mélyen érzett köszönettel hű nébem-
mel egyetemben fohászokodom az Isten ke-
gyelmes segedelmeért, a további együttmű-
ködéshez egyesült erővel a haza üdvére.

Kelt Bécsben, 1889. évi febr. 5. én.

Ferencz József, s. k.

Legfelsőbb hadiparancs.

Mélyen megszorodott szívemnek vég-
telenül jól esett, hogy az isteni Gondvisé-
lés által Reám mért nehéz megpróbáltatás
napjaiban, közös hadseregem, haditenge-
részetem s mindkét honvédségem részéről
a tántorithatlan hűség, megható ragaszkodás
és kegyeletteljes odaadásának bizonyíté-
keit vettem.

Valóban méltó és szívélyes módon ad-
tak kifejezést véderőmnök tagjai a drága

Fiam feletti gyász és fájdalomnak. Monarchiám legtávolabb részeiből küldötteik. szívük sugallatának engedve, siettek Bécsbe, a drága elhunyt iránti kegyeletüket nyilvánítani, annak az utolsó tiszteletet megadni és azt bebizonyítani, hogy Házamnak bánata és öröme közös hadseregemben, haditengerészetemben, valamint mindenket honvédségem soraiban mindenkor élénk viszhangra talál.

Ezért mindnyájuknak legbensőbb köszönetemet nyilvánítom. Mint azelőtt úgy tovább is szívem melegen fog dobogni összes véderőmnek minden tagjáért, büszkén tekintek véderőmre és jövőre is annak marad szentelve teljes szeretetem és gondviselésém.

Kelt Bécsben, 1889. évi febr. 6-án.

Ferenc József, s. k.

Budavár török kézre jutása és visszavétele.

Írta: **Nyers Károly.**

(Folytatás.)

A várbeliek helyzetének, habár élelemmel még három hónapra el voltak látva s tudták, hogy a fölmentő sereg már csak 4 mértföldnyire van, aggasztóvá kellett válnia, mert a basa most maga vette től az alkudozás fonálát; három órai fegyverszünetet kérvén, az alkudozást folytatni kívánta. Szándoka őszinteségéről az ostromlókot meggyőzendő ígérte, hogy kezesekül két agát küld ki, ha a táborból tolmácssal egy parlamentairet menend a várba. Az ajánlat elfogadtatott. Gróf Lamberg a fővezér hadsegédje és báró Kreitz biztosok egy tolmácssal fölmentek a várba, a kezesek pedig kijöttek a ker. táborba. A tárgyalások a török haditanácsban kezdetüket vévén, Abdi basa, miután a szerdárt késedelmezése miatt nagyon megrotta, a biztosoknak kijelentette, hogy Buda kivételével bármelyik várat pl. a székesfehérvárit, vagy egrit kívánhatják, kívánságuk teljesedni fog; figyelmeztette őket, hogy a már többször sikertelenül vívott vár még az ő kezén van. A biztosok azt válaszolták, hogy nincs oka a várparancsnoknak az ostromlók eddig aratot sikereit kicsinyleni, mert a külváros immár birtokukban van s most már magát a várat is könnyebben elfoglalhatják. Ők Budát követelik s ha a basa önként föl nem adja, a ker. sereg el van határozva azt erőhatalommal elfoglalni. Erre azután egy szűkebb körű tanácsban, melyben csak Abdi, a biztosok, az imám s az előkelőbb törökök vettek részt, a basa közölte, hogy a fényes porta Buda átadásától sem épen vonakodik, de ezt csak a béke megkötése után lenne hajlandó teljesíteni, mikor is e jelentős vár átadásával a béke mintegy megpecsételtetnék. — A biztosok kijelentték, hogy megbizásuk szerint ők csak Buda átadása alapján alkudozhatnak; a basa kijelentését azonban a fővezér-

rel közölni fogják, ki is elhatározását rövid idő alatt tudtára fogja adni a várparancsnoknak. — Ezután Abdi basa a biztosok tiszteletére fényes lakomát adott, melynek végzetével az ozmán katonaság sűrű sorfala között vonultak ki a várból. A táborba érve közölték a vezérekkel Abdi választát. Károly herczeg másnap reggel a túszoctól azt izente be a várba, hogy ő föltétlen meghódolást s Budának azonnal való átadását követeli.

Pálffy, kinek könnyű lovassága ez időben Székes-Fejérvár és a Sárviz környékén czirkált, jó eleve értesült Szulejmán közeledéséről, ki 15 ezernyi előhadat a derékhaddal egy nap járásnyi távolban követte s erről a fővezérnél azonnal jelentést tett. Károly herczeg táborba már ekkorra nagyon meggyöngült, úgy hogy gyalogsága csak 10 ezer emberből állott. Pálffy tustént a derékhadhoz parancsolta vissza. Ez tehát az ő, továbbá Fürstenberg, Caprara és Taffe lovasságával nyomban visszavonult a táborba. Hasonló parancsot kaptak a Csepelszigeten állomásozó Batthyányi és Bercsényi, úgy Schertzenberg, Veterani és Piccolomini is, kik Erdélyben Apafit akarták a szerződés pontos végrehajtására kényszeríteni; Caraffa és Heisler Felső-Magyarországból szintén Buda alá rendeltettek vissza.

Szulejmán nagyvezir aug. 7-én Székes-Fejérvár alá érkezett. Minthogy a török haderő egyéb helyeken is le volt kötve s mert még a Bécsnél kapott sebek sem hegedtek be, ezuttal a szerdár csak 80 ezer ¹⁾ embert hozhatott a harczterre, azért nem is akart siktéren nagyobb csatát elfogadni, hanem csak a keresztény hadsereget nyugtalanítani, annak erejét megosztani s a szorongatott őrség megsegítésére válogatott janicsárokból menőit többet a várba juttatni volt szándéka.

Miksa Emanuel, hogy a szerdár megérkezte előtt eshetőleg a várat bevehesse, Károly herczeg ellenzése daczára 3000 bajorral a királyi kastély ellen rohamot intézett; ennek következtében, hogy legalább az őrség erejét megossza, a fővezér szintén kénytelen volt saját ostromterületén a vár belső köröndje ellen támadást elrendelni. De az ozmánok a bajorokat hevesen visszaverték. A bajorok támadása azért nem volt teljesen sikertelen, mert tüzeirek azt a vártornyot, melyből a törökök őket célba szokták venni, lebombázták. A fővezér által kirendelt hadcsapat szintén visszavetett. Elesett 350 közvitéz, 50 tiszt, köztük Herberstein és sebet kaptak: Stahremberg, Rüdiger, ki e miatt kénytelen volt a táborni s elhagyni és sebének orvosoltatása végett Bécsbe menni, továbbá Kautz gróf, Savoyai Eugén és Lajos badeni gróf.

Az ostromlóknek most már a közelgő nagyvezir mozdulataira is kellett figyelniök. — Károly herczeg, mielőtt vele ütközetbe bocsátkozott volna, haditanácsot tartott, melyben többen, s köztük a vezértárs bajor választó, az önkéntesek, a brandenburgiak minden eddigi vívmányról lemondani s az egész sereggel Szulejmán ellen menni tartották célravezetőnek, mások pedig teljes erővel a vár ostromlását ajánlották. Károly herczeg ezen egymást keresztező javaslatok közül egyiket sem fogadta el; ő az ed-

¹⁾ Szalay 50, mások, mint Buday, Székér stb 60, többen pedig, köztük Horváth Mihály, Dr. H. D., gr. Majláth stb. 80 ezerre teszik a szerdár hadseregének számát.

dig kivivott előnyökről sem akart lemondani, de a szerdár elleni hadműveletet sem akarta kockára tenni; leg-egészségesebbnek találta tehát saját eszméjét, hogy t. i. a sereg egy részével a várat továbbra is körülzárva fogja tartani, 40 ezer embert pedig a nagyvezir ellen állít föl. E tervét a tancsban keresztülvitte s a hadsereget két vonalra osztva újból fölláította.

Az egyik vonalnak földadatává tette az ostromot folytatni, a másiknak pedig Szulejmán támadását visszaverni. A tábor a Dunától a Dunáig a budai hegyeket magukba záró, három órányi hosszu félkörben elterjedő sánczokkal mesterileg megerősítette; e nagy munkával a ker. harczosok három nap alatt teljesen készen voltak. Pestet Budával a Szt. Gellérthegy alatt két hajóhiddal kötötte össze s a hidak védelmére a pesti oldalon Petneházy Dávid és gr. Barkóczy Ferenc huszárezredeit rendelte ki s ezek tisztjököt híven teljesítették is. — Tizenkét hajó folyton föl s alá járt a Dunán. Károly herczeg ezen intézkedéséről aug. 7-én azt a följegyzést tette: „Ma hozatott rendbe a tábor. A bajor választó fejedelemé a Dunától (a Gellérthegy keleti aljától) azon völgyig megyen, mely Budára néz (a Sashegy völgye). Itt kezdődik a császári tábor s vonul szt.-Pál völgyéig, Szt.-Pál völgyét a brandenburgiak szállították meg, végpontját Heisler ezrede. Innen jobbról (Rókus hegy) Lodron áll, a hegynek másik oldalán az ágyutelep mellett Bercsényi huszárai. Az alsó városfalhoz (a mai országúton) körülsánczolt táborba három ezer német parancsoltatott azon hajduk mellé, kik a győri alkápitánynyal gróf Eszterházyval a közép kapunál a Dunánál táboroznak, száz német adatván melléjük ama kapuk vártájául. Az alsó város része czölöpzet által kitöltve levén, teljesen elrekesztettnek mondathatik a város. A körülsánczolási vonalak nagyobb része még ma készen fog állani.“²⁾

Aug. 11-én Ércsinél állott a fölmentő török sereg. E község Budához négy mértföldnyire esik. Ercsítől északra egy órányi távolban a Duna mellett van Érd (Hamzsabég), balra töle a budai hegyek előhegységét képező, erdős és részben szőlővel beültetett hegység terül el. Ez az erdős hegység Bia, Buda-Eörs, Kis-Torbágy, Török Bálint, Tétény és Érd községek hatáiraiban fekszik. Diós, vagy máséket Órás Erdtől félórányira van. Dióstól Promontorig a Dunával párhuzamosan haladó, fokozatosan emelkedő, részben szőlővel beültetett fensik nyulik; ezen fensiknek Buda felé eső végén, Budától gyalog félórányi távolban fekszik Promontor község, melynek határában van egy emelkedettebb pont. Szulejmán néhány spahi kíséretében e halomra lovagolt föl; innen tekintette át a ker. tábor fekvését és szemelte ki az ő hadának csatarendbe állítására alkalmas helyet. — A promontorig terjedő fensikot innen kezdve egy völgy köti össze a budai hegyekkel. — Ha képzeletben Érdet Biával s Erdet Promontorral egyegy vonallal kötjük össze, derékszöget kapunk; ha pedig Biától Promontorig az átfogót is meghuzzuk, egy derékszögű háromszög származik, melynek befogóit az előbb említett derékszög oldalai alkotják. — Szulejmán aug. 11-én mozdult ki ercsii táborából Promontor felé s a Promontor és Bia közötti átfogó irányában elterülő halmos fensikon állította horog alakban csatarendbe hadseregét

s ezen alakban állította föl azt mindig, valahányszor az ostromló had ellen támadó mozdulatot tett.

Károly herczeg 40 ezer emberrel szintén e halmos fensikon akart állást foglalni, de miután értesült, hogy szándokával megkésétt, aug. 13-án a budai hegyek lejtőin a sánczok körül vett pozícióit. — Döntő csatát a Gellért, Sas és Polgárhegy közötti sikon, vagy a promontori fensikon lehetett volna vívni; de ezt most még mindegyik fél igyekezett elkerülni, Károly herczeg, mert előbb a segédhadak megérkezését akarta bevárni, Szulejmán pedig mivel látta hogy a mesterileg megerősített ostromgyűrűt úgy sem lenne képes kétszeres haderejével sem áttörni. Ézert nem teljesedett Lajos ögróf jóslata, ki ezt írta nagybátyjának a táborból: „Az ellenség egy ágyulövésnyire van táborunktól s nem kétlem, hogy néhány óra múlva hatalmas ütközetbe bocsátkozunk vele.“ A szerdár néhány ágyulövés után csak színleges támadó mozdulatot tett. A várbeliek azt hitték, hogy az ágyulövés jeladás az ütközetre s részükéről a kirohanásra, egyszerre két oldalról is kitértek; de csakhamar keservesen győződtek meg vélekedésük alaptalanságáról, véres fejjel kellett visszame- nekülnök. — Az egész éjjet fegyverben töltötte mindkét fél.

Szulejmán aug. 14-én 8000 janicsárt és saphit akart a várba szökettetni; mindegyik harczosnak három arany előleget adott, 17-et pedig arra az esetre ígért, ha a keresztény táboron keresztültörve a várba bejutnak. Ezek a buda-eörsi hegyeken hatoltak keresztül avval a czélzattal, hogy a császári had háta mögött s oldalban Szt. Pál völgyében fölláított hadcsapatokon keresztül nyissanak maguknak utat a várba. A törökök hevesen támadtak s a horvátok csakhamar megfutottak. Lodron a futókat föl akarta tartóztatni, de ezek lovaitól összetapostatott. Heisler csapata megsegítésére gr. Pálffy Károly Jánost, Dünewaldot és Mercyt szöiította föl. Mercy és Dünewald a futókat meg is állították s egyesülve Pálffy, Taffe, Neuburg s Fürstenberg csapataival a támadást megújították, az előnyomuló ellent a Széchenyi-hegyen föltartóztatták, egy heves összecsapás után pedig, melyben Bercsényi huszárai különösen kitüntették magokat, a törököket visszaüztek. Elesett közülök 3000 janicsár és két pasa s elvesztettek még 11 ágyut, 30 zászlót, 10 löszerszerket. A győzők vesztesége nem nagy volt; ezek az elvett zászlókat az ostromárkokban tüzték ki, hogy az őrséget győzelmük-ről tudósítsák s ez az értesítésre ágyulövésekkel felelt. Szulejmán, hogy a bejuttatni szándékolt hadcsapat előnyomulását elősegítse, a császári hadak jobb szárnya ellen támadást intézett, de visszaveretett. — E kísérlet a török hadseregnek 5000 emberébe került; de a pár nappal utóbb érkezett 9000 emberrnyi segélyhad a veszteséget pótolta.

— Folyt. köv. —

T Á R C Z A.

Máriához.

*Kibontott szárnyával
Hogy ha jön a hajnal,
Téged dicsőítlek*

2) Károly herczeg naplója Szalay id. m.-ben.

A legszebbik dattal . . .

Köszönt a madár is,

Virág illatárja;

A sokezer hű szív

Gondját feltű tárja . . .

Hozzád esd az ember,

A természet hangja:

Édes megnyugvásunk,

Drága Isten-anyja . . !

.....

Oh te szép öszhangzat,

Te csodás költészet,

Fer fájó szívemben

Rakd meg enyhe fészeked . . .

Melynek te légy álma,

Te légy ibredése,

Minden örömkönye,

Ha kell szenvedése . . .

.....

Mit a lelkem érez,

Csak az Isten látja:

Hogy te vagy Szűzanyám

Legszeb ideálja;

Hogy te vagy — amit szó

Ki sem beszélhetne —

Szerető szívemnek

Egyetlen szerelme . . !

Üléi Szántó Lajos.

ESZTHER.

Franciaiából: **Dr. Veress.**

A rengeteg terület, melyet hajdan a nagynevű Cyrus uralma alá hajtott, s a mely barna Aethyopiától kezdve kinyult azon pontig, hol a szeszélyesen kanyargó Gan- ges a végtelen tenger habjai közé vegyül, történetünk kor- szakában Assvérus királynak engedelmeskedék; továbbá ugyancsak Assvérus birodalmához tartozott napkelet min- den tengere, melyen a hatalmas király hajórajja vidáman szeldelte a csapkodó hullámokat. De mit használ ez em- bernek, hogy birja egész Ázsiát, mit hogy uralkodik a mérhetlen távolba nyuló víztömegben, mit az, hogy Piinius állítása szerint Susában, birodalma új fővárosában, tömér- dek kincset halmozott össze; mit használ mindez akkor, midőn szíve kinosan emésztő tájdalmak ijesztő tanyájává változott által? Szaggató fájdalomnak kizárólagos okozója tündérszép felesége, kit még nem régen oly forrón sze- rete. A kiváló szépség kecséi e nőt felfuvalkodottá tevék ugyanynira, hogy büntetésre mit sem adva, nyílt királyi rendeletnek mert ellenszegülni. Első felhevülésében a ki- rály megfosztotta nejét trónusától és udvarából száműzte. De nem birta hasonmódon száműzni szívéből is. A sze- rencsétlen eltaszított nő emléke, szemrehányólag ébredé föl lelkében, s emiatt tulhajtott szigorról kezdte az ural-

ko önmagát vádolni. Az idő lecsillapítván haragját, el- taszított neje ügyének igazolására önmaga talált ki enyhí- tő érveket. Kétségbeesésében, míg egy részről nem bátor- kodott neje visszavételével saját rendelkezése és az elő- dőktől átvett jogszokás ellen cselekedni, más oldalról nem volt bátorsága magányából kilépve, magát alattvalói bírál- ata és tekintetének kitenni. Szerette volna elhamarkodott határozatát visszavonni, de mivel az ural' odónak ezt ten- ni nem szabad, epesztő bánatra let. egész 'éte kárhozható.

Daczára annak, hogy gyötrelmeit palástolta, mégis az udvariok tömege kitalálta legtitkosabb gondolatait is. Az arcvonásokból olvasni tudó táltosok szomorú képet csi- nálva közelíték meg a királyt, esedezve kérvén arra, hogy ne zárkózzék el továbbra is a nép óhaja elől. Hívja össze a legszebb hajadonokat birodalma minden tájairól és azok sorából válaszszon királynét. Ily módon első szerelme uj- ból lánggal fog lobogni és az ősi családi fa új sarjadékok- ban fog bővelkedni. Assverus örömet hajlott a tanácsra, és rendkívül bámulta azt, hogy népe óhaja ennyire ösz- hangzik személyes vágyaival; hiába „könnyű megcsalni a királyokat!“ De ne feledjük, hogy az isteni gondviselés, mely mindeneket kormányoz; a tévedéseket is képes a vá- lasztottak javára fordítani.

Az óriási perzsabirodalom minden városából a fiatal leányok ragyogó gyöngyök a fényben uszó királyi palota násztermében mintegy varáz-sütésre öszpontosítottak. S va- lamint ezek egymást felülmulák kábitó szépségben: ép úgy áll az egész felett egy testi-lelki mintakép, ki mint nemesített rózsza, kiválik a hozzáképest kisszerű virágok közül. Neve Eszther, ámbár övéi rendszeren Edessának czi- mezgeték. Jóllehet, hogy izraelita, ő mégsem látta a Da- rius király alatt Esdrás által újraépült jeruzsálemi szent falakat, nem, mert fogságba hurczolt őseitől állandó lak- helyül Zuza városát örökölte. Csecsemő korában árván maradván, nagybátyja Mardocheus, Jairus fia gyermeké- nek fogadá és valóban atyai gondnal nevelte. Nemssak Jehova szenttörvényeibe avatá be, hanem ezen kívül lelkét egyéb jeles ismeretekkel is fölékesítette. Artatlan tisztasága és gyermekded szerénysége őt rendkívül ajánliák, sőt meg- lepő bájt, kedvességet kölcsönöztek Edessának. Assverus elé vezetettvén a fesledező rózsabimbó, azonnal megra- gadta a király tekintetét, elragadta szívét, el egész valóját, s ami magától folyik: elnyerte a drága kövekkel kirakott, kétszinü cidarist, a királyi koronát; noha vetélytársnői, mint csillag az égen, mint homokszem a tengerben, olyan számmal voltak. Eszther nevelő atyja tanácsára előre óva- kodott attól, hogy hazáját, születését megismertesse, mert nemzete a kajánul kergető gyűlölet erőszakoskodásainak volt kitéve, és ő az uralkodó gondolkodását alaposan még nem ismerte.

Királyi férjére való befolyása nem felett még any- nyira, hogy az Agáktól eredő, királyi kegy folytán nagy- gyá nőtt, büszke, hitszegő Amán udvari cselszövéseit el- lensúlyozhatta volna. Amán elődjének bölesője boldog Arábia, a citrom s narancsok hazájában ringott, midőn Dávid király győzelmes fegyvere. a zsidók ellensége, Agág nemzettségét halomra döntötte, egy töredék Macedóniába futott, hol állandó lakhelyre is talált. Amán is magát nem minden ok nélkül macedóninak nevezte. Az egész pukka-

dásig büszke macedon azt kívánta, hogy midőn ő az udvarban megjelen, minden térd előtte földig lehajoljék.

Egyedül a bátor Mardocheus utasította vissza e gögös szabályrendeletet, de nem ellentállási viselkedet, hanem azon magas elvi szempontból: mivel nem szabad halandóra pazarolni imádás szerű hódolatunk ama nyilvánítását, melylyel a maga rendjén, csak a hatalmasságok Istenének tartozunk. Amán a visszautasítást lenézésnek vette s vak dühében képzelt ellensége kipusztítására cseleket készített. Haragja kielégítésére egy ember halála nem volt elégséges. Felfogadja, hogy az egész zsidó népet kiirtja, rémes boszút áll, elődjei az amalecíták sirmalmas halálán. Dühét Agá emléke, — ki az igaz, de általa megvetett élő Isten oltára előtt mult ki, — fokozatosan emelte.

Tervezte a számító Mardocheus előtt épen nem volt titok. A vetélykedő pár tisztán látva, hogy nyílt csatára kerül a dolog, mit sem mulasztott el, hogy egymás gyengéjét kitanulja. Mint midőn két kigyó közös forrásnál találkozza, egyelőre a nyílt támadástól tartózkodik, ugy viselkedik a két ellenfél, ravaszág által akarja egymást felülmulni. A kigyókat mozdulataikban düheik vezérli, vak dühükben gyűrüket képeznek. Végül tettelegességre kerül a dolog: méreg karikát alkotó testeikkel egymást fojtogatják, majd éles fullánkjaiukat bökődik egymásba, s ez addig tart, míg a gyengébb ezer sebet kapva kiadja páráját; s míg a levertnek még kevéssel előbb eleven teste hideg kötőrud gyanánt hever most a földön, addig a győztes, diadala után, élvezi a kérdéses forrás üde, tiszta vizét.

A tavasz macedoni megérkezettnek vélvén az időt arra, hogy kedvencz terveit valósítsa, a királyhoz járul ezen szavakkal: „Felséges Ur, Mithrász unokája! míg óriási birodalmad különböző árnyalatu nép-milliója Felséged jogára alatt boldognak érzi magát, — a hatalmas királyság területén elszórvá él egy alávaló faj, mely minden hatóság, minden tekintélynek ellenszegül, törvényeidet lábbal tiporja, s más törvényt el nem ismer, csak is azt, melyet neki valami Mózes nevű kalandor, — kit Aegyptomban Osarziphusnak hívtak — szerkesztett mindjárt a Micraim tartományból való csufos kiüzetés után. Az emberiség, az egész emberiség iránt utálattal van e szörnyeteg faj tele; borzad minden néped tőle, s még a földnek is nehéz e kőtönös sepredéket tartani. Egyedül sérthetetlen jogérdekeid által vezéreltetve, ezennel kijelentem: Eppen ma fedeztem föl, hogy a héberek általános zendülésre készülnek, továbbá: ama testőrcsapatok, melyek minap trónodat aláaknázták, biztos tudomásom szerint: zsidó pénzzel voltak megvesztegetve. Ime e czudar foglyok, a királyi magas kegyet, — mely nem csak ki nem oltá rongy életüket, sőt jólétüket fokozá, — mivel viszonzózzák! Emlékezzél, oh király, hogyan bánt el Mineftával, a Nilus hatalmas Faraó-jával e fattyu csaló nép, látszólagos csodái által mily páni félelmet okozott Assuan városától egész a delta kiömléséig . . . s hogyan merité be végül házigazdáját, jólétöjé a vörös tenger zajgó hullámaiba. Megszivelve Amenophis (Minephta) szomorú pusztulását, távolíts el szivedből e nép iránt minden irgalmat, mert ez viszonyaink között ugy is csak bűn lenne; mérj egy halálos csapást az egész héberségre, pusztítsd ki őket az utolsó lábíg, és fordítsd

vagyonukat a nősilésed általamugy is igénybe vett uradalmi kincstár rendbehozására.“

Igy beszélt Agá sarjadéka. — A király felelete a következő: „Nincs vértzsomjazó ösztönöm, a vérontástól visszaborzad, remeg egész valóm. Egyforma vagyok minden népem iránt, alattvalóimat a béke áldásában ohajtom kormányozni. Mindazonáltal véghetetlen türelmemet érdemtelenekekre minek pazaroljam? te jól tudod, hogy fárasztó gondteljes uralkodásom sulya alatt már-már összeroskadok s ép e miatt boldogít a gondolat: hogy benned egy olyan államférfit letem, ki képes a rábizottakat intézve nyomaszó terheimen segíteni. Végezz ugy e lázongó csöcselékkel, amint neked tetszik, az egész ügy kereszttüvelét ezennel rádbízom. Mivel a kibontakozáshoz nincs más eszköz, törvényhozó tisztünk: a ragadós rákfenét tüzzel-vassal kiirtani. De mert királyi méltósággal nem egyez meg, hogy fosztogatásból gazdagodjam, és tekintve továbbá: hogy te érdekeim hűségére sáfára vagy, a zsákmányt, mit nekem ajánál fel, tartsd meg magadnak hűséged csekély jutalmául.“ A leglátzóbb büntény szabadság levele lön e királyi kijelentés. Minisztere kérésére lehuzván ujjáról gyűrűjét, ennek átnyujtja, hogy a gazlelkűség a királyi akarat törvényesítésének színezetét hordva jusson diadalra.

Ujjong Amán a nyert eredmény felett és nincs eszme, mely tervezete gyors végrehajtását bűnös agyából csak perczre is kiszoríthatná. Délczeg paripát áldoz Mithrás, a nap istenének, majd a mély tekintetű magusokat idézi meg, hogy a zsidók kiirtására sors által időhatárt szabjanak. A sors úgy esett, hogy lehetett volna még éjszakákat aludni és a fegyvereket pihentetni mindaddig, míg a hold tizenegyszer telik és fogy el, s az alig kezdett év végéhez jutand. Az amalecita mérgeledött, hogy oly későre ér kéjes örömhöz. Áldozatait minél hamarabb kétségbe ejtendő, rövid haladékok óhajtott volna s mert már egyebet nem tehet: rendeletét előre kiszegzi a birodalom minden városában. Lázás félelem sorvasztja a héber elemet, kínos jajokkal töltik be lakásaikat. Az első benyomás után mindenki tüzhelyét védendő fegyverről gondoskodik s a kik erre képtelenek, nyugtalanul keresik a búvó helyeket. Itt ezek átkozzák napjaikat, amazok hasogatják ruhájukat. Jajgató anyák szíjjal szoritják keblükre csec semőiket, bánják: hogy életet adtak magzataiknak, s boldognak mondják mindazokat, kik ez ideig mentek a szülés nehéz fájdalmaitól.

A viharos zavar, e tohu-va-bohujában a bölcs Mardocheus gyász ruhát ölt s hangos panaszaival a várost betöltve a királyi palota ajtajához siet. Eszther felismeri hangját s lelkében felindulva szólítja szolgáját: hogy tudja ki rögtön a szörnyű baj okát. Mardocheus néhány vonásban ecseteli a nyomort, érinti a vést, mely rá és hitsorsosaira várakozik. Térdre hullva kéri Edessát, hogy rögtön járuljon a királynhoz, jelentse ki zsidó származását és terelje a felséget jobb gondolatokra. A királyné e letipró hír hallatára kővé meredve forró könnyeivel ásztatja ásztatát s aztán nagybátyjának ily módon válaszol: „Egy hónap repült tova, hogy a királylyal nem találkoztam, hogy gondokba borult arcját nem szemléltem, jól tudom, hogy ő a közügyek rabja, s mikor ily mélyen temetkezik hivatala rögei alá, halál büntetés terhe alatt tilos előtte megje-

lenni mindaddig, míg ő az illetőt határozottan nem idézi. Éjjel nappal nemes apródok környezetét képezik kivont kardokkal s ezek adott jel után készek a vérontásra. Midőn mindezeket elgondolom, testem reszket, térdeim inognak, sőtétül gondolatom világa, vér tolu agyamra, vissza riadok, nincs bátorságom a rendelet ellen cselekedni; szentül előre tudom, hogy sem bíbor, sem királyi bársony nem szabadíthat meg a csúfos haláltól.* Mardocheus rendületlenül állott elhatározása mellett és mit sem tágitott Eszterrel szemben.

Valljon az elvett jók után fog-e az unokában a szorongatott polgártársak iránti részvevő hajlam és mi módon nyilvánulni; valjon az Izrael végleg megőlt veszélyben Edessa mint mentő angyal ki fogja-e Mardocheust vad ellensége kezéből ragadni? . . . *Judith* bizva Jehova segítségével ismeretlen vezér elé járul, és hőstette nemzetét felszabadítja; hát Eszther a királyi szív és hatalom birtokosa pusztulásunkat hidegen nézhetné? Kettő közt lehet választása: vagy kimentí vérrokonait a végzetes veszélyből, vagy ezen fényes dicsőséget másnak engedi át, egy azonban bizonyos: „az Úr a benne bizókat soha el nem hagyja.“ Nevelő atyja rimánkodására a nemes szívi lány ezt válaszolja: „Kímélj meg a keserű szemrehányásoktól. A végletekig mindent el követek, hogy testvéreimet a halál torkából kiragadjam. Egyre kérlek: engedj három napi időhaladékot, hogy ostorozás, bűjtölés, imádság által megnyerjem a Magasságbelit és áldását kérhessem nehéz vállalatomra. Részletekről is: te és Izrael minden gyermeke, kik ezen államban laktok, e döntő viszony között ne nagyjatok magamra, hanem egyesítsétek imádságotokat az én könyörgésselmel.“

(Folyt. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Hivatalos.** 4020 szám. A Főtisztelendő róm. kath. Esperesi Hivatalnak. A központi számvevőszék jelentése szerint az egyházi számadások felülvizsgálásánál az itt-ott mutatkozó hanyagságon kívül sok nehézséget okoz a megelőző felmentvényi meghagyások nem teljesítése, a tökélek biztosítására vonatkozó szabályok mellőzése, a kamatok behajtásának elhanyagolása és az egyházi pénztárakból 50 trtot meghaladó kiadásoknak püspöki engedély nélkül szabály ellenes módon való eszközzése, minélfogva több számadás felmentvényre nem is ajánlható.

Az egyházi vagyon hű és pontos kezelése szent célu rendeltetésén kívül az alapítók nemes szándékának megvalósíthatása tekintetéből is kiváló figyelmet érdemelvén, felhívom a ftdő esperesi hivatalt, hogy a kerületi T. lelkészeket szigorú mihez tartású vegett utasítsa, hogy

1) az egyházi vagyon kezelésére és az egyházi tanács szervezése és hatáskörére vonatkozólag kiadott 1869. évi 2200 sz. 1872. évi 222 sz. és 1877. évi 50 számú püspöki körrendeleteket jelen rendelettemel együtt egész terjedelmökben a legközelebb tartandó hitközségi közgyűlésekben felvilágosítsaik kíséretében ismételtlen hozzák a hívek tudomására, maguk pedig azokhoz felelősség terhe alatt szigoruan ragaszkodjanak, különösen pedig

2) a lelkészek és számadó gondnokok a töképenzek biztosításáról, a kamat s haszonberek beszedéséről úgy gondoskodjanak, hogy azokért egyetemlegesen felelősek,

3) az 50 frtot meghaladó kiadásoknak előleges püspöki engedély nélkül való foganatosítása a pénztár kezelők terhére iratik,

4) a töképenzek elhelyezése felelősség terhe alatt az 1885. évi 4018 számú körrendeletekben közölt kötelezvény minták szerint eszközzendő s a biztosítékul bekebelezett ingatlanok, illetőleg 50 frton alóli köteleveknél a fizető kezesek az adások rovatos ivébe pontosan bevezetendők.

5) a gondnokok és lelkészek együttes felelősséggel tartozván, mindazon kötelezvények, nyugták és ellennyugták érvénytelenek és semmisek, melyeket mind a gondnok, mind pedig a lelkész alá nem ir.

6) A főtisztelendő esperes urat felkérem, hogy évenként a kerületi számadásokat szabályszerűleg vizsgálja át, a fenebbiek szerint hiányos számadásokat kiegészítés végett az illetőknek adja vissza s a kijavított számadásokat észrevételei kíséretében az előirt időben ige terjeszse be. Az egyházi pénztárak elrendelt rovancsolását évenként egyszer, szükség esetében többször is lelkiismeretesen teljesítse, a köteleveket, a számadási naplókat gondosan átvizsgálja, a tapasztalt szabálytalanságok megszüntetése iránt felelősség terhe mellett esetleg a gondnoknak hivatalától való felmentése s a gondnoki teendőknek ideiglenesen az egyházi tanács által tüstént kijelelendő két bizalmi férfiura való bizása által azonnal érvényesen intézkedjék és eljárásáról ide jelentést tegyen.

Károlyfehérvárt, 1888 Deczember hó 17-én.

† *Ferencz,*
püspök.

— **Vidéki levél.** Minthogy rég tudom böics Zenónak eme mondatát: „Fiú! ne feledd, miszerint két fülünk van és csak egy szájunk, jeléül annak, hogy kétszer annyit kell hallani, mint beszélni“; minthogy az életben is számtalanszor tapasztaltam, miszerint hallgatni arany, s beszélni ezüst, minthogy kivált napjainkban mindenki tudja, hogy midőn igazat szól az ember, még akkor is várhatja fejének betörését: „Szőlj igazat — s betörök a fejed“! — ennekokáért mindig oda irányult törekvésem, hogy hacsak lehet hallgassak.

De bármennyire megvagyok győződve a hallgatás előnyéről, s bármennyire tudom, hogy abban nagy bölcsesség rejlik: mégis jelenleg hallgatni nem tudok — s nem is szabad. — Szólanom kell!

Igen; mert az írás eme szavait sem illik mellőzni: „Aranyalma ezüst edényben az idején mondott ige.“ — Ezt bizonyítja a híres Sokrates is, ki bár gyakran mondogatta: „csak a tudatlan nem tud hallgatni“, mégis számtalanszor beszélt. —

Jelen esetben a beszélgetést nem is tartom feltétellem s életszabályom megszegésének; mert egy részről mind igaz, amit mondani akarok — s eszerint — böics Salamon szavaival élve — na a föld alá rejténék, még akkor is feltörne, s az égig hatna; vagy miként a magyar példabeszéd tartja: „a tyuk is kikaparná“; másrésztől a közérdek kívánja, minek a magán érdekét kötelesség alárendelni még akkor is, ha az utóbbi az előbbivel meg

nem egyeznék. — Most azonban bűn nélkül nem is hallgathatnék, mikor a közös érdek a magánal egy és ugyanaz.

Teljes meggyőződéseim ugyanis, hogy nagy a száma azoknak, kik tudni ohajtják: mi történt Deés-Aknán a közelebről lefolyt időben; valamint azt is: mi volt annak előidézője?

Mint szem és fültaru ezt szándékom lelkiismeretesen elmondani, mindenkinek hasznos szolgálatot akarva tenni; kiket az ügy érdekel.

Deés-Aknán rövid pár hónap alatt több, mint husz (20) család az ev. ref. hitről visszatért a rom. kath. vallásra, s még nagyon sokan voltak a jelentkezők, kik ugyanezt akarták véghez vinni. — Ritka esemény. — Nem is kis port vert fel. — Még a Ft. Superintendens ur sem vette tréfának. — Mihelyt értesült a tényről, azonnal a helyszínen termett, s minden erejét latba vetve iparkodott megakadályozni. De hasztalanná vált minden fáradozása, jóllehet a helybeli bányatiszt — névszerint — Herepey Arpád — ki tizenhárom próbás ev. ref. (saját mondása szerint) még hivatali tekintélyét is felhasználta a sikerért, megfélejkézve arról, hogy kincstári tisztviselő Mária országában, hol a hazai törvények szigorúan tiltják bárkit vallási meggyőződésében bármilyen módon akadályozni. — Ez maga a tény, ez a lefolyt esemény. — Kérdik tehát sokan: mi volt az oka?

Minden esetre legfőbb és legelső oka — az isteni erő közreműködése; mert irva van: Isten tudta és akaratára nélkül még egy hajunk szála sem eshetik fejünkről le. Ezt jőzőn és ép elmével senki sem tagadhatja meg.

Másik főok a két felekezet jelenlegi lelkészeinek egymástól eltérő, s egymással homlokegyenest ellenkező működése; mert az egyik híveit mint a tyuk a csirkéit folyton törekszik össetartani, — míg a másik minden gondolatával, szavával s cselekedetével igyekszik ellenséges konfliktust szőni, ezáltal nemcsak magától, hanem azt Istentől is elakarván őket idegeníteni. —

Az egyik t. i. a rom. kath. lelkész minden körülmény közt alkalmazkodik Urunk eme szavaihoz: „arról ismernek meg titeket, hogy szeretitek egymást.“ — Ő ugyanis szeretete, jámborsága, békés természete és alázatossága által mindenkit maga iránt való tisztelet és becsülésre indít. — Ellenben az ev. ref. lelkész gőgössége, felfuvalkodottsága, indulatos természete által, még saját barátait is gyakran gyűlöletre osztónzi. — Különös veszedelmek is, hogy hivatalát — csak mint megélhetési eszközt tekinti, s emiatt ahol s amikor csak teheti valóságos kereskedést üz vele, nem gondolva meg, hogy az Isten törvényének szantszándékos megszegése és szent akaratának nyilvános megvetése. — Ebből magyarázható ki, hogy mért szereti inkább a korcsmában lenni, mint a templomban. —

Több idevágó s megtörtént esettel tudnám ezen állításomat bizonyítani; de azon reményben, hogy azokat más is el fogja mondani — csupán egyet említek meg. —

Ezelőtt néhány hónappal bizonyos ember elment a deésaknai prédikátor urhoz, azon kéréssel: lenne szives őt

N. N. növel megesketni. — Jóllehet a szokásos kérdezősekből kitűnt, hogy az illetőnek felesége van, — s még él — ő mihelyt a nevezett egyén 7 azaz hét forintot ígért — azonnal teljesíthetőnek mondta a kérdést, ámbátor az ígéret előtt „nem lehet, nem szabad, takarodjék“ volt a válasz. —

Harmadik főok az, hogy Deés-Aknát vallásos néplakja. — A felvilágosultság mételetét még nem igen ismerik. — Istent szerető, buzgó templombjáró, előjáróit tiszteletben tartó s engedelmes; egyszóval a deésaknai nép nem a regény, hanem még mai napig is az imádság után esengő. — Oda vonzódik tehát hol lelki táplálékot nyer. Ezt pedig manapság a helybeli ev. ref. egyházban legnagyobb fáradság árán sem szerezheti meg; mert a jelenlegi pap, ahol teheti őket megcsalja, kigunyolja, leszidja, — s ha egyebütt alkalmá nincs — a szöszéket használja fel az aljas csufolódás színhelyeül. . . .

Deés-Aknán, 1889. febr. 6-án

K. L. s k. birtokos.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Hivatalos.** 405 szám 1889. A főtisztelendő rom. kath. Esperesi Hivatalnak. A legbensőbb fájdalom kifejezésével értesitem az erdélyi egyházmegyei, tisztelendő világi és szerzetes papságot, hogy ő császári és királyi Fensége Rzeszó főherczeg trónörökös tolvó évi Január 30-án meghalt. Részvétünket a nagy veszteség felett mivel sem mutathatjuk ki jobban, mintha az élet és halál Urához buzgó imában folyamodunk, hogy az e világból oly ifian elköltözött Fenséges trónörökös halhatatlan lelkének az ő véghetetlen irgalma szerint adja meg az örök boldogságot, a méltan gyászoló Felséges Urunk és apostoli királyunk, Felséges királynénk valamint a Fenséges özvegynek pedig adjon mennyei erőt és kegyelmet a pótolhatatlan veszteség elviselésére. Rendelem azért, hogy folyó hó 12-én minden plebániái és szerzetes templomban, a hívek és közhivatalok előleges értesítése mellett, ünnepélyes requiem tartassék. Károlyfehérvárt, 1889 február 3-án. † Ferencz püspök.

— **Jótékonyág.** Püspök Ur ő Nagyméltósága a bolyai plebánia kerítésének helyreállítására 75 frt és a mezősámsondi plebánia ujonnan alakult takaréknagytára javára 20 frtot méltóztatott legkegyelmesebben adományozni.

— **Személyzeti:** Szóts Imre csikszentmihályi plebános saját kérése folytán f. évi május 1-től számitva nyugalomba helyeztetvén, Jakab Lajos lövétei plebános ugyan ezen minőségben az előbb jelzett időtől kezdve Csik-Szentmihályra helyeztetett át.

— **A gyefehérvári törv. birói testület** Zsákó István elnöklete alatt f. hó 12-én tisztelgett püspök urunk ő nagyméltóságánál, kérve ő excját, hogy Rudolf trónörökös ő fensége elhunytá alkalmából legbensőbb részvétüket a legfelsőbb trón számolyához juttatni méltóztatassék.

— **Páll Sándor,** Kolozsvár tankerületi főigazgató saját kérése folytán nyugalomba helyeztetvén ő cs. és kir. Felsége csaknem husz évi ernyedetlen szolgálata jutalmául a harmadaosztályú vaskorona renddel tüntette ki a közisztelet és szeretetben álló veterán főigaz-

gatót. Hogy mily szívélyes viszony fűzte a hatáskörébe tartozó tanári testületekhez, legfényesebb bizonyítéka a következő meleg hangú levél, melylyel a gy. fehérvári tanári kortól búcsút vesz.

„Tisztelt igazgatóság! Agg korom, de különösen is mindenek felett egészségi viszonyaim arra indítottak, hogy nyugalmaztatásom iránt, legfőbb helyen kérelmezsek. — Kérelmem ohajtott meghallgatásban részesült: a Miniszter ur ő nmlgának értesítése szerint Ő császári és Apostoli kir. Felsége, Uram és Királyom legkegyelmesebb megengedni méltóztatott, hogy saját kérelmemre, állandó nyugalomba helyeztessem. Midőn tehát a főigazgatói állomásról, melyet csaknem 20 év óta töltök be, ezennel eltávozom, nem tehetem, hogy őszinte kifejezést ne adjak azon szeretetnek és ragaszkodásnak, melylyel a t. Igazgatóság és a tanárikar minden egyes tagja iránt viseltem s melyet ezután is híven megőrizni szent kötelességemnek tartom; buzgón és szívből kérvén mindég az Egek Urát, hogy őrizze meg a tanárikar tagjainak testi és lelki ép-ségét, halmozza el áldásainak bőségével, hogy boldogul és teljes megelégedésben sokáig élheasenek. Méltóztatásának kiváló mély tiszteletem őszinte nyilvánítását és szívélyes búcsú üdvözetemet kegyesen fogadni. Kolozsvár, 1887. febr. 8. Pál Sándor, nyug. tanker. főigazgató.

— **A fájdalomban**, mely O. cs. k. fensége Rudolf trónörökös halála miatt milliók szívét tórként járta át, Gyergyó Szent-Miklós közönsége is a nagy halotthoz méltóan osztozott. Mindjárt a megrendítő csapás hírül vételkor a város középületeire kitűzött gyászlobogók hirdették a nagy veszességet, mely a birodalmat, s főkép a magyar nemzetet érte. Következésként vasárnap Főt. Ferenci Károly plebános ur a szószékéről meghatárolta magyarázta meg a gyász okát; s végre ugyan ő f. hó 12-én segédlettel ünnepélyes requiemet tartott, melyen a helybeli hatóságok, egyletek, testületek s a nagyszámu hívek őszinte részvétellel jelentek meg. —

— **„Brevi vivens tempore etc. . . .“** A szerencsétlen II. Lajos magyar királyról mondják, hogy oly korán született volt, miszerint világra jötte alkalmával bőre csak fejlerlen vékony hártýából állott; két éves korában megkoronázták, tíz éves korában ült a királyi székbe, tizen-négy éves korában már teljes bajza és szakálla volt, mint 15 éves nőszült, 18 éves korában már megöszült, végre 20 éves korában elesett a gyászos mohácsi csatában. Erre vonatkozik sirverse is, mely így szól: „Ante diem natus, sceptrum thalamoque potitus, — Ante diem canus, mortuus ante diem.“

— **Nyilt kérelem Magyarország lelkészkezdő papságához.** Tisztelettel felkérem hazánk rom. kath. lelképásztorait, különösen az erdélyi, szepesi, kassai és nyitrai egyházmezeibeleiket: méltóztatásanak az anyakönyvben az 1770—1780. években kereszteltetett átnézni, s a k ezek között egy Berzevitz Antal nevezetűre akad, ennek keresztelvelét kegyeskedikéjé tiz forint utánvét mellett nekem elküldeni. Maros Portuson, Gyulafehérvár mellett: Takó Béla, r. k. lelkész.*)

*) Kérjük a katolikuslapoknak, főleg a „Magyar Állam“, a „Religió“, a „Magyar Szemlé“nek tisztelt Szerkesztőit: sziveskedjenek ezen egyházmegyének egykori hason nevű papja atyjának születéshelyét kútató kérelmet becses lapjaikba átvenni. Szerk.

— **Köszönettel vettük a meghívót** az alsócsernatonai rom. kath. egyházközség kepe-alapja javára folyó 1889. évi február hó 19-én Alsó-Csernatonban a tekintetes Damokos Sándor ur házában tartandó zártkörű táncszünetig.

— **Nyilvános köszönet.** Lönhart Ferenc Erd. Püsp. Ur Ő Nmltga 1888 évi Decz. 4-én kelt 3778 sz. a. a szegény papok és kántorok alapjából, 25 o. é. frt kegyeskedett, rendkívülj segélyképen, számomra ajándékozni; melyért fiui kedves kötelességemnek tartom a nyilvánosság terén is, Ő Excellentiájának legforóbb halálat s köszönetemet nyilvánítani, buzgó imában kérvén a jó Istent, hogy a kegyes Főpásztor, a szegények atyját, szt. egyházunk dicsőségére s az emberi nem boldogítására még sokáig tartsa meg. Szóvatán, 1889. febr. hó 11-én. Kiss János, rk. tanító.

— **Nyilvános köszönet.** Alóírt a nyáradszeredai rom. kath. hívek nevében leghálásabb köszönetet rebeg Nagyméltóságú és Főtisztelendő Lönhart Ferenc püspök Urunk Ő kegyelmességének azon nagylelkűségéért, hogy nyáradszentannai Márton János ellen a nyáradszeredai kápolna építési ügyben újból megkezdendő per előleges költségeinek fedezésére magán-pénztárából 50 frtot kegyeskedett adományozni. Saját személyemet illetőleg is Püspök Urunk Ő Nagyméltósága legközelebről is azon nagylelkűséggel volt irányomban, hogy kegyes atyai szívvél megtekintette, hogy 19 szertesztet fekvő, a szentháromsági anyaegyházhoz tartozó fiókegyházak miatt 600 frt jövedelem tetemes részét igénybe vevő fogatot vagyok kénytelen tartani, — a fogattartás költségeinek fedezésére rendkívülj segélyképpen 50 frtot kegyeskedett szintén magán-pénztárából küldeni. Isten fizesse Ő Nagyméltóságának minden jószágát. Szentháromságon, 1889. febr. 8. Szabó György s. k. plebános.

— **Nyilvános köszönet.** Nehéz és hosszú ideig tartott szembetegségem alkalmából püspök urunk Ő excellenciája közelebről 20. az az husz o. é. frtot kegyeskedett utalványozni. Melyért midőn a nyilvánosság terén is fiui hódolattal egybekapcsolt leghálásabb köszönetet mondok, egyszersemind kérem a mindenek Adóját, hogy ezen a lelki gyermekei állapotát igazán szívén hordó kegyes lelkű atyát az emberikor legvégűs határáig éltesse. Csik-Csatószeg, 1889. febr. 6 án. Hádnagy Mihály, s. k. segéd lelkész.

— **Hálanyilvánítás.** A Zetelakán f. é. januárhóban Isten jóvoltából megalakult, s Püspök urunk Ő Nagyméltósága által kegyelmesen jóváhagyva megerősített „Szeretetháztársulat“ alapító-tagjaivá lenni kegyeskedtek legújában: nsgs. Möller Ede apátplebános, tks. Léstyan József, r. k. főgymnásiumi tanár és tkt. Vasady József nagybirtokos ur Brassóban, Kolozsvárról: a tisztelendő Szentferenczrendi társház, nt. Sebestyén Mózes és Máté István segédlelkész urak, Csikból: ft. Bálinth Lázár szentmiklósi plebános ur. Amidőn — főleg a mai ridég és aszent ügyek iránt nagyon hideg — korban ezen nagy horderejű áldozatért nyilvánosan is halaköszönetet mondanék: biztosítom egyszersemind a nagylelkű jövevőket: miszerént árva és szegénytanonczaink forró imája emelkedik naponta az Ég felé, onnan esdeni le isteni harmatot teendők üdvös végzésére, s majd, a munka és küzdelempálya dicső bevégezése után, az örökűd v hervadhatlan babérja elnyerésére. Andrásy József esperes plebános.

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TODOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ANTAL, PAL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN.

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárrt.